

Шоно эл, порилык да гин вер!

ЯМДЕ-ЛИЙ

0+

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

Йошкар-Оласе туризм да увер рүдер 1-4-ше класслаште тунемше йоча-влакым Йошкин пырыс дене пырля рүдолам ончал савырнаш пагален үжеш. «Йошкин пырыс дене пырля» йолешке маршрут 2015 ийыште илышыш шындалалтын. Тудо Российысе регионлаште 20 ойыртемалтше экскурсий радамыш пурен.

Йошкин пырыс ола дене палдара

Фото-Влакым Туризм да увер

1-2-шо класслаште тунемше-влаклан келыштарыме маршрутун кужытшо – 1,4 менге, 2 шагат шуйна; 3-4-ше класслаче йоча-влаклан – 2,2 менге, 4 шагат шуйна.

Йошкин пырыс йоча-влакым Изиде Какшан энгер сер мучко нангая, Йошкар-Олан эртыме корныжо дене палдара. Удыр-рвезе-влаклан корнышто түрлө заданийым шукташ перна. Вет нуно йомак тўняшке логалыт: осал юзо ен «Й» лўман тошто олам локтен – ола сылне тўсшым йомдарен. Йоча-влак олалан полшат. Экскурсийыш еш дене ушнаш лиеш. Тендамат вучат.

Л.ГРИГОРЬЕВА ямдылен.

«Ямде лийлан» – 85 ий

Ольга ЯМБУЛАНОВА (Пошкырт кундем):

– «Марий Юнкор» слёт школышто тунемме годсо весела жапым ушештара. Ик могырым, марий пресе дек кумылан ден. Вес велым, прозо, поэзий жанр-влак дене шинчымашым келгемден. Пошкырт кундем гыч толшо удыр-шамыч дене кыл йомын огыл. Кызыт вес жап: тунеммаш, кажын паша. Марий Элысе юнкор йолташна-влак изиш мўндырнырак улыт. Южышт дене соцсетъыште веле кылым кучена. Тений мый университетым тунем пытаренам. Марий йылме ден литератур да англичан йылме туныктышо улам. Специальностем дене пашаш пураш шонем.

Кенез пагыт

Кенез пагыт – саска кўмō жап. Мыйт пакчаште кугымōрым погенам. Тамже пеш тутло, пушыжо! Пакча гыч поген пуртымо кугымōрым шōр дене кочкаш пеш йōратем. Парнятым нелат. Ой, ням-ням. Толза унала, тендамат пукшен колтем.
Анна ЯМИДАНОВА. Советский посёлко.

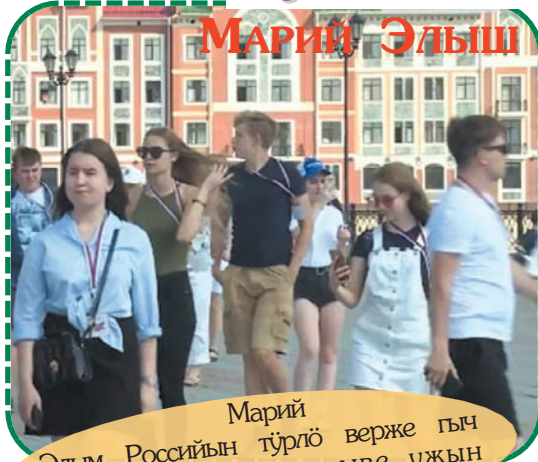

1 сентябрь гыч 2019 ийын икымше пелыжлан подписке тургым тўналеш.
Индекс – П4696.

Электрон подпискылан 89024668399 номерышке (Теле2) 150 тенгем пыштыза. Вара yamde_lji@mail.ru адресышке серышым колтыза. Тушто фамилийдам, лўмдам да электрон адресдам ончыктыза.

Марий Элыш Унала!

Марий Элым Российын түрлө верже гыч толшо 1500 наре икшыве ужын кертеш.

Йоча да самырк-в л а к л а н туризмым вияндыме «Моя Россия» программе Россий Президент В.В.Путинын пунчалже почеш илышыш шындалартеш. Вич ий жапыште тудо 20 угла регионум ушен.

Тений Марий Элат пурен. Юл кундем федерал округышто «Великий Волжский путь» уш-акылым пойдарыше да тўвыра маршрут пашам ышта. Тудо 20 түрлө экскурсийым темла. Кажныже кум регион гоч эрта. 3 августышто Йошкар-Олаш Мордва Республик гыч 44 йоча экскурсий дене толын **(снимкыште)**.

– Марий лўман ола кок тўсан, – ойлат йоча-влак. – Ик могырым, тудо йот эллам ушештара. Вес велым, марий тўс-шым арален коден.

Историйым шергалына

✕ 1759 ий 12 августышто генерал-аншеф Пётр Семёнович Салтыковын вуйлатыме руш войска, австрийский армий дене ушнен, Кунерсдорф воктене (касвел Польша) прусский салтак-влакым кырен шалатен. Шымияш сар годым тиде кредалмаш эн виянлан шотлалтын.

✕ 1799 ийыште руш полководец Александр Васильевич Суворов иктеш ушнышо руш-австрийский армийым вуйлаташ тўналын. Ты ийын 15 августышто А.В.Суворовын армийже Нови ола (Италий) воктене кредалмаште француз войскам кырен шалатен. Тиде сенгымаш Суворовын тале вуйлатыше улмыжым уло тўнялан палдарен.

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Уста ен

Шап Унчо ялыште РСФСР-н сулло туныктышыжо Мария Семёновна Семёнован шочмыжлан 100 ий темме лўмеш мемориал онгам почыныт. Ме, йоча-влак, Марий Эл нерген мурым мурышна. Андрей дене коктын уста ен нерген кўчыкын каласкалышна. Мучашлан Мария Семёнован родо-тукымжылан мутым пуышт. Моло уна-влакат порын шарналтышт. Ончыкыжым М.С.Семёнован суртешыже тоштерым почаш шонат.

Морко район.

Ольга СТЕПАНОВА.

8 сентябрь гыч Марий Элыште турнавёчыжым погаи лиеш.

Марий Эл Вуйлатыше А.А.Евстифеев Козьмодемьянск олase А.Эшпай лўмеш Йоча сымыктыш школан у полатым муаш кўштен. Школышто 300 йоча 8 направлений дене тунемеш.

13 август гыч 10 сентябрь марте Йошкар-Оласе школлаште «Школыш погынаш полшо» акций эрта. Кажне ен тунемме арверым, вургемым рўдоласе школлашке намиен кертеш.

Родо-тукым еш

18 гыч 25 июль марте Марий Элыште финн-угор фотограф-влакын семинарышт эртен. Тушко Одо кундем гыч Ольга Кожемякина (Чичирко) ден Валерий Нуриахметов, Коми

Республик гыч Евгений Казаков, Ханты-Мансийск ола гыч Люмила Спирякова да Марий Эл гыч Евгений Никифоров

– Тиде сомылда дене рашрак палдарыза.
– 2015 ийыште «Юный корреспондент» проектым илышыш шындырышна. Югра университетыште журналистике факультет уло, но тушто этнический журналист-влакым огыт ямдыле. Илен-толын, ме сулен налме канышыш каена, тунам мемнам кө алмашта? Тиде йодыш у проект дене пашам ышташ шўкалтышым ыштыш. Ме ты тўрсырым шке корандаш полшышаш улына. Тўрлў школышто тунемше йоча-влак шочмо йылмышт дене сылнымут пашам возат да школ газетым луктыт. Вара редакцийыш колтат. Газет пашаен-влак тўрлена, ешарена да, газетлан кельштарен, руш да шочмо хант але манси йылмыла дене савыктена. Тыге «Ханты ясанг» газетыште йоча лаштык лектеш. Жап эртымеке,

Шочмо йылмыда гене кугешныза!

погыненыт. Нуно Морко, Кужэнгер, Курыкмари кундемлан сўраллыкшым эскереныт. Шереметьев замоком онченит. Провой кундемыште уна лийыныт. Семинар деч вара пашаштым ончырыш чумырат.

Мўндыр Йўдвел кундемыште илыше, «Ханты ясанг» («Хантын мутшо») газетыште редакторлан пашам ыштыше Л.Т.Спирякова (снимкыште) дене вашлийын мутланышна.

– Людмила Тихоновна, мўндыр Хант-Манси кундемыштат шочмо йылмым аралыме йодыш ик эн тўнлан шотлалтеш, очыни?

– Родо-тукым финн-угор калыкым тиде йодыш эн чот тургыжландара, шонем. Ме хант ден манси йылме-влакым арален кодымо шотышто азапланена. Шылташ нимом, тўп калыкын йылмыж дене мутланыше самырык тукум койын шагалемеш. Шочмо калыкын тўвыражым мыняргынат палат, манаш лиеш. Ты нелылык деч коранаш тўрлў сферыште пашам ыштыше кугыен-влак тўрлў семын тыршат. Мутлан, ме, газет пашаен-влак, йоча-влакын шочмо йылме дене возымо пашаштым савыктена.

*«Се забываем родной
марийский язык,
и грядущие не сохранят!
За родной язык
будущее народов!
Знаем родного языка –
это не значит
показывать этнос
(народ)!»*

кызыт газет дене кылым кучышо ўдыр-рвезе-влак кокла гыч икмынярже шочмо йылме дене мутланыше журналист лиеш, шонена. Тидлан ўшан уло.

– Йоча-влак мо нерген возат?

– Ўдыр-рвезе-влак шочмо кундемышт, родо-тукумышт нерген серат. Историйым шымлат, тўрлў пайрем эртыме нерген каласкалат. Ешыштын кугешныме енге дене палдарат.

Тунемше-влакын кумылыштым савыраш манын, усталык конкурс-влакым эртарена. Почеламутым, ойлымашым, йомакым возаш таратена, ийготым шотыш налын, сенгышым палемдена. Йоча-влак, йолташыштын сенгымашыштым ужын, шкештат возкалыме пашалан шўмангышт, шонена.

Кеч-могай айдемын икмыняр йылмым палымыже – тиде нимо дене вашталташ лийдыме кугу поянлык. Тиддене кугешныман!

Л.ГРИГОРЬЕВА мутланен.

Е.НИКИФОРОВЫН фотожо.

Шочмо мутланаш ит вожыл

марий йылмым мондаш ок лий никузе. Тудо шочмо вершўр дене ик радамыште лийшаш. Шочмо кундем гыч кеч-кушко кает гынат, уэш пўртылмет шуэш. Йўратыме Йоплан ялем мыйым ончен куштен, кугезе йылмылан шўманден. Тораште огыл йоген эртыше Элнет энержат шочмо йылмем гаяк лишыл-ла чучеш. Йўратыза, пагалыза шке шочмо йылмыдам.

Ольга ГРИГОРЬЕВА.

Морко, Шўргыял.

Марий йылме ик эн неле йылмылан шотлалтеш. Тыгодым тудо эн мотор да эн сўрал. Марий йылме финн-угор калык тўшкаш пура. Шочмо йылмым сайын палем, ача-ава да йолташ-влак дене марла кутырем. Эше финн йылмым тунемаш кумылем уло. Ала икмыняр ий гыч Финляндийыш миен толаш йўн лектеш.

Вика МАМАЕВА.

Кужэнгер, Кугу Режеж.

Мыйын шочмо йылмем – марий йылме. Ешыште чыланат марла мутланена. Мылланем марий йылме келша. Тудо ныжылге да шыма. Мый марий йылме дене мутланаш ом вожыл. Юлия АНИСИМОВА. Морко, Коркатово.

Олимпиадыш логалнеже

Волжский район Пётъял школышто визымше классым тунемын пытарыше Юля Тимофеева (**снимкыште**) – куштылго атлетике да ече дене Марий Элын чемпионкыжо, ече дене – Татарстан Республикын. Тыгай кўкшө сенымашке шумаште ўдырын пенгыде, шонымашке шуаш тыршыше койыш-шоктышан улмыжо тўн верым налеш. Юлям да Антон изажым спорт дене кылым кучаш кумыландымаште ачан, Алексей Андреевичын, да аван, Лидия Николаван, надырышт

моткоч кугу. Нуно чыла шотыштат икшывыштлан полышым пуат, ўшанле энэртиш улыт. Тренер М.С.Тимофеев Юлям моштен вуйлата, тўрлө спорт тангасымаште вий-куатшым тергаш тарата. «Кызгетеш 50 утла медалем уло, – оила спортсменке. – Спортышто кўкшө сенымашке шумемлан «Артек» йоча рўдерыште каненам. Ончыкыжым илыш кузе савырна, каласаш неле, но, илен-толын, Телымсе Олимпиадышке логалаш гын, пеш сай ыле».

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Сенгымаш

30 июль гыч 3 август марте Ростов областьыште эртаралтше спорт туризм дене Российын первенствыштыже марий спортсмен-влак икымше верым налыныт. Марий Элын чапшым 12 тунемше арален. Шкет зачётышто Ксения Мубаракшина 1-ше, Рустам Урдяков 2-шо, Михаил Тарасов 3-шо лийыныт. Мужыр зачётышто Ксения Мубаракшина ден Екатерина Николаева, Рустам Урдяков ден Михаил Тарасов 1-ше, Вячеслав Демьянов ден Алексей Ямаев 2-шо

Забивака деке унала

Футбол дене тўнямбал тангасымаш эртыме годым Марина кресавам дене Шупашкар олаш миен коштна.. Шупашкарыште Забивака талисман дене веле огыл, Россий командын модшыжовлак денат фотом ышташ йон лийын. Ме Юл энэрыште теплоход дене коштынна. Тидыжат моткоч келшен. Тыге мый Шупашкар олам ужын толынам. Вес ганат миен толаш кумылем уло.

Оля КОШКИНА.
Советский район.

11 август – Физкультурникын кечыже

11 августышто Йошкар-Оласе, Марий Турекысе, Юринысе да Козьмодемьянскысе спорт сооруженийлаште «Почмо омса кече» акций эрта. Неле илыш условияштыште улшо еш-влак ты кечын яра пурен кертыт. Энгельс олаште эртыше байдарке да каноэ дене ийын кайымаште Российын первенствыштыже 17 ияш марте спортсмен-влак танасеныт. Марий Эл гыч Дмитрий Каюн ден Роман Коньков байдарке дене 1000 метрым ийын кайымаште той медальым

Кудалташ ом шоно

Спорт дене 4-ше класс гыч кылым кучаш тўнгальнам. Икымше танўчашымашем ече дене лийын. Эн ондак шкет сенгыше-влак радамыш лектынам гын, варакак команде дене кошташ тўнгальнна, школын чапшым араленна. Кызгет спортын тўрлө видшым йоратем: ече, куштылго атлетике, волейбол да баскетбол. Мыйым эн сай модшо семын палемденыт да «Кужэнгер районын эн сай спортсменже» лўмым пуэныт. Волейбол дене модмаште ялын чапшым араленам. Ончыкыжымат спортым кудалташ ок шоно.

Наталья ГОЛОВИНА.
Кужэнгер, Руш Шой.

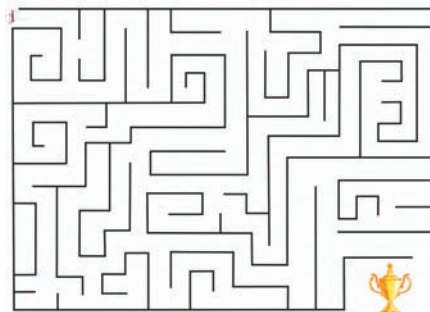

Спорт увер

Т а ч е Марий Элын рўдолаштыже XXXVI пелемарафон эрта. Кумылан-влак ныл кужытышто: 850 метр, 5, 10 менте да эн тўн 21,1 километр – танасат. Спортсмен-влак Йошкар-Олан историйже дене кылдалтше уремлаж дене куржыт.

11 августышто Йошкар-Оласе, Марий Турекысе, Юринысе да Козьмодемьянскысе спорт сооруженийлаште «Почмо омса кече» акций эрта. Неле илыш условияштыште улшо еш-влак ты кечын яра пурен кертыт.

Урымдылан корным ончыкто.

Мыйын уло скейтбордем – «Ямде лий» деч пөлекем. Тидлан мый куаненам, Адак подпискым ыштенам.
Ангелина ОГНЕВА.
Морко, Коркатово.

Профессионал фотоаппаратым кидыште кучышо, пүртүсын моторлыкшым ужын да аклен моштышо-влак ятырын улыт. А мо дене тачысе унана ойыртемайтеш?

КАЙЫК ПЫСТЫЛЫМ ПОГА

Ксения Пушкарёва Алматы олаште шочын. Ачаже, Мүндыр Эрвелне служитлышыжла, ўдырым изинек пүртүс деке шўманген: чодырашке, колым кучаш пырля коштыктен, янлык-влакын илышыж гыч түрлў историйым каласкален. Ксюша тунамак кайык пыстылым, пўгыльмым, кў падыраш-влакым погаш тўналын. Йошкар-Оласе 9-ше номеран школым тунем пытарымеке, МарНИИ-н археологий экспедицийже дене Юриныш кок гана миен коштын. Науко вуйлатышыже В.В.Николаев лийын. «Илышем археологий дене кылдем манын ўшаненам. Но пўрымаш вес семын савыралын», – шарналта К.Пушкарёва.

2010 ийыште Ксения пүртүсым сниматлаш тўналын. Утларакше – кайык-влакым. Торашке каяш йўн лийын огыл, садлан ола воктенысе Пўнчер отышто кажне пушенгыжым, кажне вондержым войзен. Тачысе кечын кажныжым шинчам кумен пала.

Кызыт изиж годсыжлак кайык пыстылым пога: шиштын, чарлангыным, кўгўрчениным, кырпыкыным, попугайыным, кисаным, пўрткайыкыным, куэказыляным, изигекиным, чечкемыным да молынымат. Коллекцийыштыже 120 түрлў кайык пыстыл уло. Моло коллекционер-влак дене вашталтыме дене коллекцийже кушкеш. 9 ияш Рафаил эргыже ден 12 ияш Ревекка ўдыржымат уша.

– Кажне пыстыл шкешотан, түрлў чиян, мотор. Тудым муамат, чоным куан кумыл авалта, пуйто аламом шергым муынам. Пүртүс – мыйын суртем, – пайла куанжым Ксения.

«Вконтакте» соцкылыште фотографийже-влакым ончен шерет ок тем – юзо тўняш

логалметла чучеш.
Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Фото-влакым еш архив гыч налме.

Йўратыме пушенгем

Мыйын йўратыме пушенгем – куэ. Тудо мотор, ладыра. Писатель-влак марий ўдырым куэ дене танастарат. Куэ – вийым пуышо, моторлыкшо дене ойыртемайтше пушенге. Кажне айдемын шке пушенгыже уло. Мыйын – жасмин. Тудо вий-куатым ешара. Чылалан раш: шке кушкылет воктене чонлан ласка.

Настя ЯКОВЛЕВА.

Волжский, Кугу Корамас.

Чодыра шуко – переге, чодыра шагал – ит ру, чодыра уке – шынде.

Аралыза!

Чодыра идалыкын кеч-могай пагытыштыжат мотор, но кенежым – поснак. Чодырашке пуретат, шўлаш куштылго, кумыл нўлтеш. Кажне пушенгыжым тўслен ончем: тумо – куатле, пўнчў – яшката. Кенежым түрлў-тўрлў кушкыл кушкеш: висвис, мўйшудо, чезекйол. Чодыра эм шудылан поян: вўршудо, пўчмышудо, чайшудо. Пеледыш-влак коклаште коштын, вуй аңырга. Южо вере йўшкар шовыч гай веле коеш – снеге! Кугурак чодырашке модым погаш коштына.

Михаил РЯБЧИКОВ.

Советский, Ўшнўр.

Ала шыдешкен?

Нимо дене танастараш лийдыме йўратыме Энерсола ялыштем май мучаште лум йогыш. Але шукерте огыл шолеман йўр лупшыш. А ынде пундашдыме кава гыч лум пырче-влак, кундемым ўндалын пышташ шонен, ораде мардеж полшымо дене чонештен волат. Икымше июнылан ты йомак умбакыже шуйныш. Лум тыге талышныш, пуйто ен-влакын ўрмалген ончымышт тудым куандарыш веле. Тыгай годым пўртүсын вийже шижалтеш, вет кенеж кечын лумым кажне ийын от уж. Пўртүс, кернак, вьян: айдемын шонымыж почеш огыл, а шке законжо почеш ила. Ала пўртүс айдемылан шыдешкен?! Вет калык пўртүс нерген шукуж годым монда: тудын пояныкше нергенат, тудлан кўра илымыжымат... Садлан, пўртүс илыш шке корныж дене кайыже манын, айдеме тудын арулыкшым эскерышаш. Пўртүслан полшен, айдеме шкенжым шот дене кучаш тўналеш гын, пўртүсат тудлан поро дене вавешта, шонем.

Элина НИКОЛАЕВА.

Морко район.

1

Пеш шукерте ожно Изи Какшан эгер кок велне иман чодыра гүжлен шоген. Тудо янлык ден кайыквусылан поян лийын.

2

1553 ийыште Иван Грозный кугыжан вуйлатыме годым черемис сар тўналын. Фёдор Иоанович кугыжа (Иван Грозныйын эргыже) шке вийжым пенгыдемдаш шонен, тыште 1584 ийыште ор-олам чонен. Тудым Какшанысе Царёв ола манын лўмденит. Эн ончыч олам тушман деч аралтыш семын кельштаренит. Ныл могырым пу пырдыж, мланде чонга авыренит. Тушто тўн шотышто сарзе-влак иленит. Ор воктене ял-влак «шочыныт». Илен-толын, нуно Царёв ола радамыш пуренит.

3

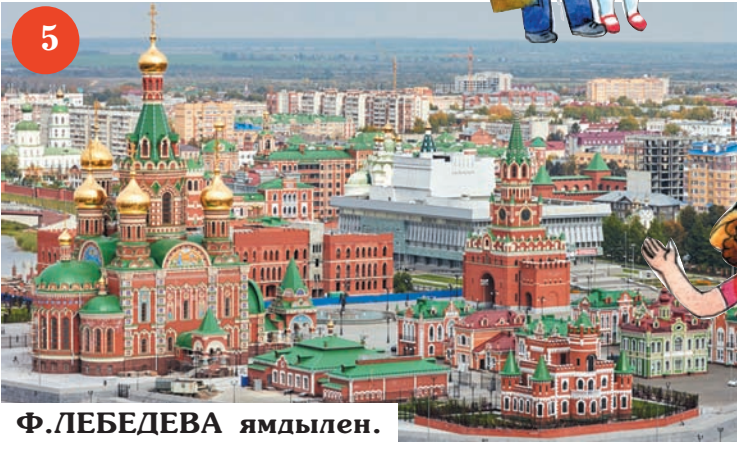
Тушко Руш кугыжанышын рўдō кундемлаж гыч кресаньык, ужалыше, кидмастар-влак илаш кусненыт. XVIII курымышто олаште икымше промышленный предприятий негызлалтын. Пу гыч чонымо олаште кў оралте-влак нōлталалтыныт. Олаште ярмингам эртараш тўналыныт. XIX курымышто Царевокок-шайск политический ссылке рўдылан шотлалтын.

XX курым тўналтыште Царевококшайскыште 13 урем, 300 тўрлō оралте лийыныт. Кок тўжем наре ен илен. 1919 ий 17 февральыште Царевококшайским Краснококшайск манащ тўналыныт. 1928 ий 25 январьыште ола мари лўман Йошкар-Олашке савырнен. 1936 ий декабрьыште МАССР-н рўдолаже лийын.

4

Кугу Ачамланде сар годым олашке кугу промышленный предприятий-влакым кусареныт. Тидыже олалан вияншашыже йōным ыштен, калык ешаралтын.

5

Ф. ЛЕБЕДЕВА ямдылен.

XXI курымышто ола чот вашталтын. Моторлыкшым ончаш тўрлō эл гыч турист-влак толыт. У оралте-влак Европысо олалан архитектурыштым шарныктат. Тидын нергенак олан икмынар уремже, площадьыше ойлат: Набережная Амстердам, Набережная Брюгге, Архангельская слобода да молат. Кызыт олаште 266 тўжем ен ила.

1 июль гыч эфирный цифровой телевидений кугыжаныш стандартше вийым налын. Мо тиде тыгай? Российысе телевизионный да радиовещательный сетъын Марий Элысе филиалдын директоржо А.Шадрин умылгара.

Йодыш: Кызыт мыняр каналым ончаш лиеш?

Вашмут:

Республик мучко цифровой вещанийын 20 каналжым ончаш лиеш. Тудым кок тўшкалан шелме. РТРС-1 – икымше мультиплексим (эн кўлешан 10 каналым ушымо пакет) республикын кечмогай кундемшытыже ончен кертыт. РТРС-2 – кокымшо мультиплекс кызытеш Йошкар-Олаште гына уло. Но вес ийлан чыла ялышке миен шушаш. Спутник телевиденийын лекмына деч ончыч ялыште кок-кум каналым гына ончаш лийын гын, кызыт лу пачаш шукуррак.

Йодыш: Кабельный телевидений дене тагастарымаште

Понгым поген моштет?

Понгым, кече ырыктен шуктымо деч ончыч, эр эрдене погыман.

Корно, тўрлў озанлык воктене ида пого.

Тошто да кугу понгым налман огыл. Тушто тўрлў аяр вещества погына.

Понгым лышташ, лўс да моло шўкшак деч вигак эрыктыман. Корзингаш тугшо дене ўлык пыштыман.

Полиэтилен пакетыш ида пого – понто писын локтылалтеш да пудыргылеш.

Мўнтў пўртымеке, уэш ончыман да юалге, шинчалан вўдыш ик шагаллан пыштыман. Тыге шуқш-влакым корандаш лиеш.

12 ий марте йочалан жаритлыме понгым ида пу.

Понгым сайын огыда гале гын, налаш ида тошт.

12 август – Чонгышо-влакын кечышт

Сўретым чиялте.

цифровой телевидений мо дене ойыртемалтеш?

Вашмут: Цифровой телевидений калыклан яра темлалтеш, тудо «Россий Федерацийыште 2009-2019 ийлаште телерадиовещанийым вияндымаш» федеральный программе почеш ышталтеш.

Йодыш: У телевиденийым ончаш мо кўлеш?

Вашмут: Телевизор, DVB-T2/MPEG4 форматан сигналым кучышо приставке да дециметровый але чыла

волнам кучышо антенне веле кўлыт.

Йодыш: ВГТРК-н Марий Элысе ГТРК-жын передачиже-влакым кушто ончаш лиеш?

Вашмут: Россия 1, Россия 24 каналлаште ончаш лиеш, но кызытеш кабельный гоч гына.

Йодыш: Шуко пачашан огыл, а тыглай частный пўртыштў илыше-влаклан мом темледа?

Вашмут: Антенным леведыш ўмбалне, балконышто але пўрт пырдыжеш келыштараш логалеш. Антенне мардеж дене ок лўнгалт гын, сигнал сайынак толеш.

Х.АЛЕКСАНДРОВА ямдылен.

Изи ялем!

Йўратем изи ялем, Сарда калык – шўмбелем. Воктенет энгер йога, Сип кожла гўжлен шога. Уло тушто янлыккат. Тўрлў-тўрлў кайыкат.

Юлианна ЕРМОЛАЕВА. Марий Турек, Сардаял.

Suomi

Финн-влак шке элыштым Suomi маныт. Молан Финляндийым тыге лўмденыт?

Икмыняр шонымаш уло:

– «Suomaa» – «куп» мут гыч лектын але «suomi» – «колокса».

– Кызытсе руш йылмыште «самы» шомак уло. Саам – Лапландийыште да йўдвел Норвегийыште илыше изи чотан калык.

– Историк-влакын шонымышт почеш, «finnland» скандинав шомак «мотор мланде» манмым ончыкта.

– Отрошто саам-влак иленят, тушко финн-влак толыныт да лўмыштым вашталтенят.

Миша АЛЕКСАНДРОВ. Морко, Коркатово.

«Икымше транспортем»

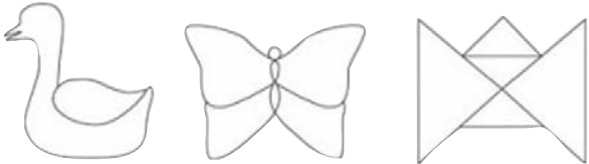

Тол вашкерак, изаем,
Машина ден нангаем.

КОНКУРС!

Куш шонет, туш каена,
Түнә йыр савырнена.

Снимкыште: Даша ден Матвей Поручиковмыт. Изак-шүжарак Москва воктенысе Сергиев Посад олаште илат. Звенигово олаш коча-кова дек унала толыныт.

Кидым корангыде, карандаш дене линий почеш корыза.

Сүретыште муңшым, мукшым, райым да дывым укжыда?

Алфавит

«Йо» деч вара «Жэ» шога,
«Э» деч посна возалтеш.

Палем мутым мый туллан.
«Ж»-лан «Жап» келшен толеш.

«Жэ» деч вара «Зэ» шога,
«Э» деч посна возена.

«З»-лан мут шагал марла.

«Завод» мут келшен толеш.

С.БЕССОНОВА.

Кинотеатрыш у мультфильмым ончаш 594 йоча пурен, а кугуен-влак 18 пачаш шагалрак лийыныт. Чылаже мыняр ең мультфильмым ончаш пурен.

Модай кугуяңудырлан могай пеледыш логалын?

595 числа 17 деч мыняр гана кугу?

1 гыч 64 марте цифр-влакым раддам дене кычал муза.

Олеся ВОЙКИНА.
Шернур, Эшполдино.

1	21	11	30	23	19	3	13
16	34	38	9	14	37	32	28
40	48	44	26	53	50	42	6
51	5	58	63	2	61	56	20
35	55	60	62	64	59	46	36
29	45	7	52	57	8	49	17
24	33	41	47	54	42	39	10
12	27	22	18	31	4	25	15

Индекс: Марий Элыште, Покшкырт ден Татарстан кундемлаште - П4696. Тираж 1150 экз. Заказ 1345. Формат - А-4-8. Директор-түн редактор олмеш Л.Н.Григорьева.

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК: Марий Эл Республикысе культур, печать да калык-влакым пашаш шотышто министерстве, «Ямделий» газет» кугуяңыш унитарный казна предприятий.

Газетым Массовый коммуникаций сферыште да культур наследиим аралымаште законодательством шуктен шогымым эскерше Федеральный службыв Приволжский федеральный округысyo управленийыштыже регистрироватлыме. Номер - ПИ №ФС 18-1999, 2005 ий 10 февральыште пуымо.

Печатьыш пуымо жап - 14-00, фактически - 13-00.

Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөңгеш огыт колталт. Ак - кутырен келшыме почеш.

E-mail: yamde_lii@mari-el.ru, yamde_lii@mail.ru Сайтын адресше: yamde-lii.pro, Тел. 8(8362) 45-22-82 (факс).

Газетым редакцийыште погмо да верстатлыме, «СТРИНГ» ИПФ ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424006, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95.

Газетым Печать да массовый коммуникаций шотышто Федерал агентствын окса польшыж дене лукмо.

0+

Редакцийын да издательнын адресше: 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20 (юридический) Энерубал Амстердам, 1 (фактический).